

Könyvtáros blogok tartalomelemzése: szakmai fejlődés és egyéb hasznos célok

Előzmények

A blogok olyan webhelyek, amelyeknél az újonnan felkerülő tartalom, vagyis a bejegyzések (*postok*) sorozata időrendben visszafelé jelenik meg. A bejegyzéseket az olvasók kommentálhatják és ezekre a szerzőjük (a *blogger*) szintén reagálhat. A blogok emellett tartalmazhatnak linkeket további információforrásokra vagy más kedvelt/ismerős blogokra (*blogroll*). A visszahivatkozásokat ún. *trackback* módszerrel oldják meg automatikusan a blogrendszerek. Az új bejegyzésekről pedig RSS és Twitter csatornákon értesülhetnek az érdeklődők.

A könyvtáros blogok – más szakterületekhez és tudományágakhoz hasonlóan – népszerűvé vált szakmai kommunikációs formák. A 2000-es években jó néhány publikáció született a webes naplók sajátos világáról és speciálisan a blogok könyvtári hasznosításáról is, ám viszonylag kevés foglalkozott ezek tartalmi elemzésével.

Az egyik legrégebbi, gyakran hivatkozott mű *Rebecca Blood* 2002-ben megjelent könyve [1], melyben a szerző három nagy csoportba sorolta a blogok tartalmát: a) rövid naplóbejegyzések szerzőjük mindennapjairól; b) az előbbinél hosszabb, de esszé méretet ritkán elérő jegyzetek a magán-élethez vagy a külvilághoz tartozó témákról; c) külső linkek köré írt szövegek, melyek egyfajta szűrőként vagy útjelzőként szolgálnak a weben elérhető információk tengerében. *Luzón* 2009-ben publikált [2] kutatása során 15 tudományos blogot vizsgált meg és négy fő típust definiált: a) (szakma)politikai javaslatok és vélemények; b) kutatási eredményekről szóló közlések (visszajelzés vagy együttműködés reményében); c) a tudományos életről szóló társalgás, a kapcsolati háló építése; d) az előbbieket valamilyen kombinációja.

Míg egyes kutatók az önkifejezés, sőt esetleg az anonimitás mögé bújt odamondogatás ideális esz-

közének látják a blog műfaját, mások a benne rejlő közösség- és identitásépítési, illetve kommunikációs és kooperációs lehetőségeket hangsúlyozzák. A könyvtáros blogokra fókuszáló vizsgálatok is azt igazolták, hogy ezek elősegítik a szakmai és a tudományos kommunikációt, az önképzést és önfejlődést. *Aharony* [3] 2008-ban egy három hónapos időszak alatt harminc könyvtári és információ-tudományi blogban az olvasói kommenteket elemezte, és úgy találta, hogy bár sok hozzászólás csak általánosságokat tartalmazott, a többi megjegyzés nagyrészt szakmai témájú volt (pl. különböző könyvtári technológiákról, a web 2.0-ról, a nyílt hozzáférésről, vagy konferenciákról szóltak). *Meredith Farkas* 2007-es cikkében [4] hasonló eredményekről számolt be. Ő 839 könyvtáros bloggert kérdezett meg, és adatai szerint a legsikeresebb, akár több ezres olvasóközönséggel rendelkező szerzők főként a technológiai témákkal foglalkozók közül kerülnek ki. Mivel az informatika igen gyorsan fejlődik, sok könyvtáros számára az elsődleges tájékozódási forrás valamilyen népszerű szakmai blog. *Coombs* és *Griffey* [5] a következő válaszokat adta arra a szóbeli kérdésre, hogy miért lehet hasznos egy blog minden könyvtár típus számára: hírportálként szolgálhat a könyvtárhasználóknak; teret adhat a belső kommunikációnak; vagy egyszerűen csak felhasználható, mint egy ügyes eszköz valamilyen cél elérésére.

Arról, hogy valójában hogyan és milyen célokra használják a könyvtárosok ezt a technológiát, kikkel kommunikálnak, és milyen információkat osztanak meg a segítségével, nem sok ismeretünk van. A jelen cikkben bemutatott tartalomelemzés ezt a hiányt igyekezett pótolni.

A kutatás ismertetése

A *Librarian Blog Study* elnevezésű kutatás során 12, célirányosan kiválasztott könyvtárosi blog bejegyzéseit, olvasói hozzászólásait és a szerzők

vizontválaszait elemezték, továbbá egy kérdőíves interjút is készítettek a bloggerekkel. A postokat és a kommenteket tartalmuk szerint négy csoportba sorolták: kutatási, társasági vagy politikai témájúak, illetve a szakmai fejlődéssel kapcsolatosak. Quinn 2009-ben [6] összeállított egy 15 tételes listát azokról a blogokról, amelyeket könyvtáros szakemberek írnak, nagyon népszerűek, régóta léteznek és aktivitásuk, valamint tartalmuk minősége alapján is kitűnnek a többi közül. Közülük kettő érdektelen volt a Librarian Blog Study szempontjából, mert csak könyvismertetőket, illetve külső forrásokból származó híreket közölnek, egy pedig időközben leállt, úgyhogy a maradék egy tucatot vonták be a vizsgálatba. 2009 elejétől 2010 végéig minden hónapban mindegyik blognál véletlenszerűen kiválasztottak egy-egy postot, amelyhez legalább két komment érkezett. Így a 24 hónap alatt a 12 blogból összesen 288 bejegyzést, 1936 olvasói hozzászólást és 254 szerzői vizontválaszt gyűjtöttek ki, vagyis 2478 szöveget elemeztek tartalmi szempontból és osztottak be négy műfaji kategóriába, melyeket így definiáltak:

- **Kutatási:** tudományos eredmények megosztása, ötletek feljegyzése és megvitatása, szakmai információcsere.
- **Politikai:** politikai jellegű vélemények és viták kormányzati vagy könyvtárügyi kérdésekben.
- **Társasági:** informális beszélgetés, információcsere mindennapos ügyekről vagy éppen mélyeszántó gondolatokról.
- **Szakmai fejlődés:** információk megosztása karrierépítéssel, tanulással vagy mentorálással kapcsolatban.

Összességében a tartalomelemzés alapján a „társasági” téma volt a leggyakoribb (53%), a második legnépszerűbb kategória pedig a „szakmai fejlődés” (31%). A bejegyzések és hozzászólások 14%-a volt „politikai”, és mindössze 2%-uk „kutatási” jellegű. Két olyan blog akadt a vizsgált 12 közül, amelyeknél az összesített eredményhez képest más volt a listavezető: ezeknél a „szakmai fejlődés” csoportba esett a vizsgált szövegeknek mintegy a fele. Közelebbről megnézve az egyes kategóriákban az alábbi jellemző témákat lehetett azonosítani.

A „társasági” jellegű kommunikáció sokszor csak udvariassági üzeneteket tartalmaz (pl. régi barátok vagy kollégák üdvözlik egymást), illetve gyakoriak a köszönetnyilvánítások egy-egy hasznos bejegyzésért, információért. Ide lettek besorolva a blogger nyaralási, utazási élményeiről szóló beszámolók is (mint pl. az a post, amelyben a szerző

elmesélte, hogy egy washingtoni útja során döbbent rá arra, hogy mennyire hasznos tud lenni a *Foursquare* közösségi szolgáltatás). Voltak olyan bejegyzések is, amelyeknek a kommentjei közt keveredtek a társasági és szakmai jellegűek (pl. amikor a blog gazdája a karrierépítés és a család, a gyereknevelés összehangolásának nehézségeiről írt, amire több tucat reakció érkezett az olvasóktól).

A „politikai” kategóriában gyakoriak a cégekkel és szolgáltatókkal kapcsolatos kifogások és viták. (Ide tartozik pl. az az eset, amikor egy *open access* vállalkozás úgy döntött, hogy szoftvert ad el egy *nem-szabad szoftverekkel* foglalkozó cégnek, ami nagy felháborodást keltett a blogszférában, és az olvasók különböző nézőpontokból kommentálták a dolgot; vagy például az OCLC szolgáltatásaira vonatkozó vélemények pro és kontra). Sok blog foglalkozik továbbá a könyvtárbezárásokkal, illetve általában a könyvtárak elégtelen finanszírozásával. (Az egyik blog a „Mentsük meg a könyvtárakat” kampányt propagálta, és a kommentelők közt egyesek a saját beszámolóikat is megosztották arról, hogy az átlagemberek, a diákok, vagy éppen a ALA hogyan próbálják megvédeni az iskolai és a közkönyvtárakat.)

A könyvtárosi blogbejegyzések közt a legritkább műfaj a „kutatási” jellegű szakmai post. Többnyire olyan vizsgálatokról, felmérésekről, eseményekről szóló beszámolók tartoznak ide, amelyekben/amelyeken a blogger egyénileg vagy egy csoport tagjaként vett részt. Gyakori téma a web 2.0 (pl. a „23 Things” című, rendkívül népszerű – 15 országban adaptált – tananyag köré szervezett világtalálkozóról szóló információk), valamint a digitalizálással, a személyes adatokkal és a copyrighttal kapcsolatos problémák (pl. az egyik blogger írt egy tudósítást a *Columbia Law School* „Google Books Settlement” témájú konferenciájáról, mire az egyik olvasója, a *Chicago Law School* professzora még aznap belinkelte hozzá az ott tartott előadásának prezentációját).

A „szakmai fejlődés” csoportba sorolt bejegyzések esetében érdemes megemlíteni, hogy ezeknél kiemelkedően nagy arányban, 45 százalékban ezen a műfajon belül maradtak a kommentek is. (A 45% azért magas, mert a gyakori köszönő és egyéb udvariassági hozzászólások a „társasági” kategóriába kerültek.) Vagyis ezekben az esetekben gyakran egy kölcsönös tanítási és tanulási folyamat jön létre. A tudás és az információk megosztása nagyrészt technológiai témák körül alakul

ki (pl. tippek a mikrofonok használatához, vagy a *Ning*, a *Delicious* és más, gyorsan változó közösségi oldalak működése, illetve lehetséges alternatívái). Egy jellemző eset volt ebben a műfajban, amikor az egyik blogger közzétett egy több mint száz tételes listát olyan ingyenes webkettes eszközökről és szolgáltatásokról, amelyekkel a szerző véleménye szerint „pénzt spórolhatnak a könyvtárak”. A post mintegy 50 kommentet generált: volt, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy némelyik ajánlott eszköz csak magáncélra ingyenes, mások kritizálták a lista egyes tételeit, megint mások pedig továbbiakat ajánlottak hozzá. Gyakori az is, hogy a blogok gazdái itt teszik közzé a konferenciákon és workshopokon tartott előadásaik prezentációit.

A statisztikai elemzés mellett 2012 nyarán interjúk is készültek a bloggerekkel (a 12-ből 7-en vállalkoztak erre). Mindannyian egyetértettek a tartalomelemzés eredményeivel és azzal, hogy a szakmai fejlődés fontos motivációja a blogírói tevékenységüknek és a blogjukban zajló kommunikációnak. Az általuk vezetett blog célját és a saját szerepüket firtató kérdésekre különféle válaszokat adtak, de a summázatokban több közös gondolat is volt. Például az, hogy a weben található információforrások, érdekességek egyszerű megosztása helyett/mellett egyre inkább egy-egy téma körüljárására, tágabb kontextusba helyezésére törekednek. Egyikük így fogalmazott: „Azért blogolok, hogy gondolkodásra készítsem az embereket...”. Egy másik hasonló vélemény: „Élvezem az írást; egy személyes naplót vezetek. A blognak köszönhetően nyilvánosan tudok gondolkodni. Mindannyiunknak ilyen elmélkedő szakembereknek kellene lennünk.”

Blogjaik jövőjével kapcsolatban általában optimisták voltak a megkérdezettek, úgy vélték, hogy szükség lesz ezekre továbbra is, bár valószínűleg a közelmúlthoz képest csökken az érdeklődés irántuk, mert az emberek figyelme a mikroblogok, például a Twitter felé fordult. Az egyik könyvtáros blogger szerint: „Azok a blogok fognak túlélni, amelyeknek sajátos nézőpontjuk van.”

A kutatás során elemzett könyvtáros blogok listája (zárójelben a blogger neve):

The Blue Skunk Blog (*Doug Johnson*) <http://doug-johnson.squarespace.com>

David Lee King (*David Lee King*)
<http://davidleeking.com>

Information Wants to Be Free (*Meredith Farkas*)
<http://meredith.wolfwater.com/wordpress>

Free Range Librarian (*Karen G. Schneider*)
<http://freerangelibrarian.com>

Librarian in Black (*Sarah Houghton-Jan*)
<http://librarianinblack.net/librarianinblack/>

Library Law Blog (*Mary Minow és Peter Hirtle*)
<http://blog.librarylaw.com/librarylaw/>

Librarian.net (*Jessamyn West*)
<http://www.librarian.net>

Library Bytes (*Helen Blowers*)
<http://librarybytes.com>

Phil Bradley's Weblog (*Phil Bradley*)
<http://www.philbradley.typepad.com>

The Shifted Librarian (*Jenny Levin*)
<http://www.theshiftedlibrarian.com>

Stephen's Lighthouse (*Stephen Abram*)
<http://www.stephenslighthouse.sirsidynix.com>

Tame the Web: Libraries, Technology and People (*Michael Stephens*) <http://www.tametheweb.com>

Hivatkozások

- [1] BLOOD, Rebecca: The weblog handbook: Practical advice on creating and maintaining your blog. Cambridge, Perseus, 2002.
- [2] LUZÓN, Marie José: Scholarly hyperwriting: The function of links in academic weblogs. = Journal of the American Society for Information Science and Technology, 60. köt. 1. sz. 2009. p. 75–89.
- [3] AHARONY, Noa: LIS blog comments: An exploratory analysis. = Libri, 60. köt. 1. sz. 2010. p. 65–77.
- [4] FARKAS, Meredith: The bloggers among us. = Library Journal, 132. köt. 20. sz. 2007. p. 40–43.
- [5] COOMBS, Karen A. – GRIFFEY, Jason: Library blogging. Columbus, Linworth, 2008.
- [6] QUINN, Mary Ellen: Learning with blogs: Selected blogs that will enlighten and inform every library professional. = American Libraries, 40. köt. 8–9. sz. 2009. p. 59–61.

JACKSON-BROWN, Grace M.: Content analysis study of librarian blogs: Professional development and other uses. = First Monday, 18. köt. 2. sz. 2013.
[http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/4343/3415/](http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/4343/3415)

(Drótos László)